

Hvorfor trenger vi Bibelen?

Av Torill Callesen

Valdenserne levde i alpedalene vest for den italienske byen Torino, i det såkalte Piemonte-distriktet, og på den historiske arena begynner de å opptre på 1170-tallet. Det hevdes at stifteren av denne sekten het Petrus Valdes, og at han kom fra Lyon i Frankrike.

Det hevdes videre at deres synspunkter spredte seg fra Italia til Frankrike, Sveits og Sør-Tyskland. Ifølge Wikipedia la de spesielt vekt på bibellesning, bibelkunnskap, forkynnelse om den hellige Ånd, Jesu gjenkomst og Guds rene ord.

Petrus Valdes oversatte evangeliene og salmene til deres lokale språk.

For disse forbrytelsene, samt at de holdt den syvende dags sabbat, ble de gjenstand for grusomme forfølgelser, hele landsbyers befolkning ble til tider massakrert.

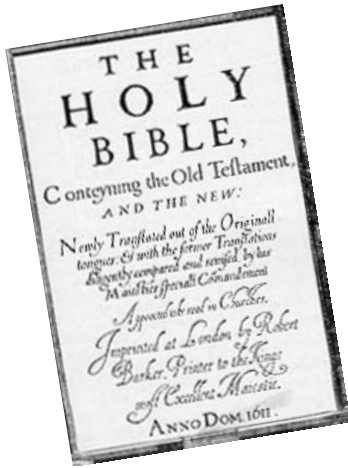

Albigenserne regnes som en del av Kathar-bevegelsen i Sør-Frankrike, nærmere bestemt Languedoc-distriktet. Navnet kommer fra byen Albi, som bl.a. har en meget karakteristisk katedral, ”St. Cecile”. Denne bevegelsen spredte seg til Holland, Tyskland og Catalonia i Spania, og var et sant mareritt for den katolske kirke fra slutten av 1100-tallet.

Det meste av det vi vet om albigenserne, stammer fra deres fiender, da flesteparten av deres skrifter ble brent, men visstnok kalte de bare hverandre ”gode kvinner” og ”gode menn”.

Blant deres ”avskyelige forbrytelser” var at deres innflytelse gav jøder og kvinner rettigheter i de områdene hvor de hadde fyrsten på sin side, videre at de levde enkle, asketiske liv og var sterkt imot mange av pavekirkens dogmer samt deres prelaters livsførsel.

De oversatte det nye testamentet til sitt lokale språk, og var spesielt glade i Johannesevangeliet, sies det. Et av de første korstogene gikk til dette området, og tusenvis av mennesker ble brent på bålet for sin tro.

Oversetterne av King James version fra 1611 sier i forordet til denne utgaven at Bibelen er ment til å bli lest i kirken, altså på folks morsmål i motsetning til latin. Og fordi de har bidratt til dette, regner de med å bli baktalt av pavelige personer hjemme eller i utlandet “som derfor vil skade oss fordi vi er usle instrumenter for å gjøre Guds sannhet mer og mer kjent for folket, som de fortsatt ønsker å holde i uvitenhet og mørke.”

Dette var bare 3 av mange eksempler på mennesker som har satt liv og helse på spill for å oversette, og følge, Guds ord, Bibelen. Det sier meg at denne boken har betydd utrolig mye for dem, når de var villige til å betale en høy pris for å oversette, eie og spre den til andre.

Dette bringer meg til spørsmålet som danner tittelen til talen: *Hvorfor trenger vi Bibelen?* Svaret, eller vårt syn på Bibelen, avhenger naturligvis av hvem vi spør!

Den ikke-troende vil antageligvis si at den er en av mange religiøse bøker, eller hellige skrifter. Videre vil han kanskje si at den er skrevet av mennesker, uten overnaturlig påvirkning, selvsagt, da han jo ikke tror noe slikt eksisterer. Kanskje vil han si at den er skrevet fordi mennesker til alle tider har hatt et behov for å forklare det uforklarlige og ukjente, og at den er skrevet i en tid da vitenskapen ikke hadde svarene.

Men, han må allikevel forholde seg til at Bibelen fortsatt er verdens mestselgende og mest utbredte bok, og at den av denne grunn fremdeles har stor innflytelse politisk og kulturelt.

Og han må kanskje innrømme at, selv om vitenskapen i dag har kartlagt, og har forklaringsmodeller på, alle tenkelige og utenkelige problemstillinger, så gjenstår menneskeheten allikevel med mange eksistensielle spørsmål vitenskapelige disipliner ikke kan hjelpe oss med:

- Hvordan og ikke minst hvorfor oppsto livet?
- Hvorfor er nettopp jeg her i verden?
- Og hvor går jeg hen når jeg dør?

Det vi kaller åndelige behov kan vanskelig tilfredsstilles av vitenskapelige forklaringsmodeller. Derfor finnes det mye religiøsitet også i den moderne verden, selv om det kan anta andre former enn tidligere. Personlig tror jeg våre åndelige behov gjenspeiler en åndelig virkelighet, slik vårt behov for kjærlighet gjenspeiler at kjærlighet finnes.

Bibelen forteller oss i Pred. 3,11 at: ”Alt har Han gjort vakkert i sin tid. Også evigheten har Han lagt ned i deres hjerter”.

Spør du den som holder seg til det som først ble kalt ”høyere Bibelkritikk”, får du nok et litt annerledes svar. Det vi også kaller ”historisk-kritisk Bibeltolkning” oppsto i opplysningstiden på slutten av 1700-tallet. Metodens ”pioner” het Johan Salomo Semler (1725-1791), og han hevdet at: ”Bibelen må granskes som enhver annen historiebok.”

Ved hjelp av ulike kritiske metoder analyseres bibeltekstene, og drøftes i forhold til historiske og litterære kilder, samt arkeologiske funn og konklusjoner basert på disse. Målet er å stå igjen med sannheter som har gyldighet til alle tider når man her skrellet bort kultur og tidsbetingede faktorer. Et eksempel på hva man mener er eviggyldig, er den kristne moral.

Denne metoden har rådd grunnen ved mange teologiske læreanstalter de siste 200 år, men mange hevder nå at den ikke er like vanntett, og har derfor begynt å stille spørsmålstegn ved den. Det man kan lure på, er hvor mye av Bibelen man ved bruk av denne metoden overhodet gjenstår med, og om den i det hele tatt kan være en autoritet på noe område.

Jeg vil påstå at overgangen fra å være kristen til å bli en ren humanetiker, er kort når man begynner å anvende denne metoden på Bibelen. Og at vi sannsynligvis står igjen like fattige i forhold til våre åndelige behov og våre eksistensielle spørsmål.

Så har vi den som holder seg til Bibelen og tradisjonen. Han vil nok svare at så visst trenger vi Bibelen, men vi trenger også noen til å hjelpe oss å tolke den. Den viktigste forfekter av dette synet, er den katolske kirke. Ved Trientkonsilet (1545-1563) ble det fastslått at: ”Både skriften og tradisjonen skal mottas og æres med like stor respekt og ærbødighet.”

Går du inn på katolsk.no, vil du i artikkelen ”Katolikkens forhold til Bibelen” av Gunnar Wicklund-Hansen, kunne lese deres begrunnelse for å holde seg til dette synet. Grunnlaget ligger i kirkens syn på seg selv som den som er gitt makt til å forvalte sannheten, og at den hellige Ånd alltid leder kirken på veien. Da kan jo ikke kirken ta feil. Jeg har lyst til å sitere litt av artikkelen for dere: ” Ved reformasjonen på 1500-tallet slet man bevisst over dette båndet mellom Bibel og Kirke, som den katolske kirke oppfattet som selve grunnlaget for bibelforståelsen. Reformatorene forkastet den katolske kirkestrukturen, fordi de mente at den hadde ført de kristne på avveier. Dermed forkastet de

også deler av Tradisjonen, og det de stod igjen med var ”Bibelen alene”. Bibelen ble av dem oppfattet som tilstrekkelig rettesnor for det enkelte menneskes tro, og man la stor vekt på personlig bibellesning, der Bibelen så å si forklarte seg selv for den som leste den med tro i hjertet.

I kirken kunne man så få bibelkommentarer og utlegninger av bibelsteder i form av lange prekener, og det skulle oppvekke tro som personlig tillit til Gud – en visshet om at Gud elsker oss. Her lå det en motsetning til datidens katolske trosbegrep, som var mer preget av at tro var ”å holde for sant det som Kirken lærer”. I vår tid har partene nærmet seg mer i synet på troen, men fremdeles har Bibelen en overrørende betydning i protestanters sinn.”

Etter å ha kommet med en ganske utvetydig kritikk av ”fundamentalistiske” protestanter og sektmedlemmer, sier han: ”Vanlige protestanter er imidlertid mer influert av den historisk-kritiske bibeltolkning, og det skaper av og til problemer for dem. Når det er en rekke tolkningsmuligheter, alt etter hvilken bibelteolog man hører, blir det vanskelig for menigmann å vite hvem man skal holde seg til....Da er det langt lettere for en katolikk å leve med en slik faglig uenighet om Bibelen. For katolikker vet at stridsspørsmål av den art vil- hvis det dreier seg om noe vesentlig- bli tatt opp av læreembetet og bedømt som et ledd i Kirkens tradisjon.

Det gir den enkelte katolikk en sikkerhet for at andre, mer kompetente kristne, vil finne en løsning på problemene, og at det ikke er et stridsspørsmål som han personlig behøver å ha noe tungt ansvar for løsningen av”.

Det kan også være interessant å merke seg at den pavelige kommisjon fra 1993 angående ”Tolkningen av Bibelen i Kirken”, tar for seg en rekke nye metoder i bibelforskningen, og den eneste bibeltolkning den direkte forkaster, er den fundamentalistiske tolkningen.

Da har jeg allerede referert til ”Bibelen alene”-prinsippet, eller ”Sola scriptura”, som rett oversatt betyr ”alene skriften.” Det er her vi finner den protestantiske tradisjonen, eller Martin Luthers bibelsyn

om du vil. Han sa at: ”Den som vil høre Gud tale, la ham lese den hellige skrift.” Man kan med rette hevde at dette bibelsynet er fundamentalistisk, da det bygger på at Bibelen er Guds åpenbaring til alle mennesker som vil høre, og at den er skrevet av de av Gud utvalgte menn, som inspirert av Hans Ånd skrev den ned.

Den er således fundamentet for vår tro, og vil ved nøye studium hos en kristen som har kjærlighet til sannheten,

lede ham til hele sannheten, fordi den samme Ånd leder ham.

Ut fra dette bibelsynet kommer også tanken om at Skriften forklarer seg selv, og at all bibeltolkning må skje innenfor denne rammen.

Vi befinner oss nå i en Adventistkirke, og hvor står adventistene så i forhold til de ulike bibelsyn? La oss først se på de offisielle trospunktene: Som nummer 1 står det "Den hellige skrift". "Den hellige skrift, det gamle og det nye testamente, er Guds skrevne ord, gitt ved guddommelig inspirasjon gjennom hellige Guds menn, som talte og skrev ledet av den hellige Ånd. I sitt ord har Gud gitt menneskene den nødvendige kunnskapen for at de kan bli frelst. Den hellige skrift er den ufeilbarlige åpenbaringen av Hans vilje. Den er karakterens rettesnor, normen som menneskets handlinger kan prøves mot, den autoritative åpenbaring av læresetninger og den pålitelige framstilling av Guds gjerninger i historien." Trospunktet underbygges av en rekke skriftsteder, noen av dem skal vi se på litt senere.

Dette trospunktet plasserer adventistenes bibelsyn godt innenfor det fundamentalistiske, "Sola Scriptura"-synet. Dette synet på Bibelen preget også de tidlige adventistpionerer i deres granskning av Skriften. Pioneren Ellen G. White uttaler: "Da vi skilte oss fra kirkene, og gikk fremover steg for steg i det lys Gud gav oss, tok vi den innstillingen at Bibelen, og Bibelen alene, skulle være vår veileder, og vi har aldri fjernet oss fra den innstillingen" (Letter 105, 1903). I boken "Mot historiens klimaks" sier hun også: "Men Gud vil ha et folk på jorden som holder seg til Bibelen, og Bibelen alene, som norm for alle doktriner og som basis for alle reformer...Før vi skal akseptere noen doktrine eller forskrift skal vi kreve et klart "så sier herren" om saken" (Great controversy s.595).

Men kommer ikke adventister fort i fare for å holde seg til Bibelen og Ellen G. White? La meg igjen få sitere den samme damen: "Men ikke siter søster White. Jeg vil ikke at du noensinne skal sitere søster White før du står på trygg grunn, hvor du vet hvor du er. Siter Bibelen, snakk om Bibelen. Den er full av mat, full av kraft."

Nå tror jeg personlig at Ellen G. White har mye å si oss i dag som før, og jeg setter utrolig stor pris på hennes bøker. Men det hun sier her, er at vi skal stå godt grunnfestet i Bibelen før vi siterer henne, og at hun ikke kan komme inn som den som tolker skriften for oss.

Hva sier så Bibelen selv om sin betydning? Det vil si, hva sier Herren gjennom sine profeter i det gamle testamentet, og hva sier Kristus selv i det nye? Hva sier apostlene?

Tanken om at Skriften selv grunngir sin autoritet, kalles autopisti, og vi finner mange eksempler på det. La meg dele noen av dem med dere.

Vi kan begynne med Paulus i hans andre brev til den unge Timoteus: ”Og helt fra barndommen av har du kjent de hellige Skrifter som har kraft til å gjøre deg vis til frelse ved troen på Kristus Jesus. Hele skriften er innåndet av Gud, nyttig til lærdom, til overbevisning, til rettleiding og til opplæring i rettferdighet, for at Guds menneske skal bli satt i stand og godt utrustet til all god gjerning.” (2. Tim, 3-15-17)

Kristus selv sier til jødene at: ”Dere gransker skriftene, for dere mener at dere har evig liv i dem, nettopp de vitner om meg” (Joh.5,39), og i det vi kaller hans yppersteprestelige bønn: ”Hellige dem i sannhet! Ditt ord er sannhet.”(Joh. 17,17)

Går vi til det gamle testamentet, sier David i salmene at: ”Når dine ord blir åpnet, gir de lys. De gir de enfoldige forstand.”(Salm.119,130) Og kong Salomo sier i ordspråkene at: ”Alt Guds ord er rent. Han er et skjold for dem som tar sin tilflukt i Ham. Legg ikke noe til Hans ord, så Han ikke skal straffe deg, og du blir stående som en løgner.”(Ord. 30,5-6)

Det er ikke noen tvil om hva Bibelen mener om sin egen autoritet. Den blir bare fastslått; tro det eller la være. All den tid den foregir seg å være Guds ord til menneskene, er dens autoritet grunnlagt i Guds egen autoritet.

Men hva med måten vi leser Bibelen på? Hvilken betydning har det for vår tro?

En av skeptikernes store innvendinger mot kristendommen, er alle de ulike tolkningene av Bibelen, som også har resultert i de mange ulike trossamfunnene. Hvorfor er det slik?

Det finnes kanskje ikke ett enkelt svar på dette spørsmålet, men en ting er sikkert; hvilket bibelsyn vi har, vil i stor grad påvirke hvordan vi studerer Bibelen, og hva vi finner i den.

Men selv innenfor ”Sola Scriptura”-tradisjonen, finner vi mange ulike kirkesamfunn. En av grunnene til dette, tror jeg er at det ikke alltid i praksis er bare Skriften som gjelder. Vi mennesker har en forkjærlighet for å ”holde kjød for vår arm”, og la oss lede av andre mennesker. Og hvis de ulike mer eller mindre selvopnevnte autoritetene har en annen agenda enn bare å finne Guds sannhet, kan det dessverre være altfor enkelt å lede andre vill.

Og med en annen agenda, så som å holde på sin makt og innflytelse, eller å fortsette å være en del av det gode selskap, kan man så altfor lett komme til å ”pløye” sin egen teologi inn i Bibelens tekster.

Bibelen rommer så mye: Historie, profetier, poesi, lovsamlinger og forskrifter, veiledning i etikk og moral. Lignelser og profetier må nødvendigvis tolkes, men ikke etter egen fortolkning (2. Pet.1,20) Bibelen selv eier nøklene til å åpenbare sine hemmeligheter. Og dersom vi begynner å tolke eller billedliggjøre det som er fortalt slik som det er, vil vi kunne komme til mang slags resultat.

Da kan skapelsesberetningen bli et symbol på evolusjonen. Miraklet da Israels barn gikk gjennom Rødehavet blir en symbolsk beretning. Sønnen blir kanskje ikke sønn, og Faderen ikke far.

Mange kristne tror ikke det har særlig betydning hva vi tror, og at det finnes mange ”sannheter”. Men i Bibelen er det stort fokus på ”Sannheten” i entall, og som en motsetning til alt det andre, som er løgn.

Vi leser i 2. Tess. 1,9-11: ”Den lovløses komme er etter Satans virksomhet med all kraft, tegn og løgnens under og med all urettferdighetens forførelse blant dem som går fortapt, fordi de ikke tok imot kjærlighet til sannheten, så de kan bli frelst. Og av denne grunn skal Gud sende dem villfarelsens makt, så de skal tro løgnen.”

Hvorfor går de fortapt? Fordi de ikke tok imot kjærlighet til sannheten. Kjærligheten til sannheten er tydeligvis en gave, som kommer fra Ham som er all kjærlighets opphav. Og dette skriftstedet er helt klart på at vi uten denne gaven, tror løgnen, og farer vill.

Kristus er inne på et poeng til: ”Om noen vil gjøre Hans vilje, da skal han kjenne om læren er av Gud, eller om jeg taler ut fra meg selv”. (Joh.7,17) Også profeten Daniel var inne på denne kjensgjerningen da han ba til Herren: ”Etter det som er skrevet i loven til Moses, er denne ulykken kommet over oss. Likevel kom vi ikke frem med vår bønn for Herren vår Guds åsyn, og vi vendte ikke om fra våre misgjerninger så vi kunne forstå Din sannhet.”(Dan. 9,13)

Vi kan altså ikke forstå Guds vilje dersom vi ikke ønsker å følge det lyset vi får. Vender vi oss bort fra dette lyset, må vi nødvendigvis vandre i mørket.

La meg også ta med hva profeten Hosea sier: ”Deres gjerninger lar dem ikke vende om til sin Gud, for horelivets ånd er i deres indre, og de kjenner ikke Herren.”(Hos. 5,4) Han presiserer altså at det er våre onde gjerninger som står i veien for at vi kan kjenne Herren, og fra Kristus vet vi at det evige livet er ” at de kjenner deg, den eneste sanne Gud, og Jesus Kristus, Ham du har utsendt.”(Joh. 17,3)

Det er denne kunnskapen Bibelen vil gi oss. Og hvor var vi uten Bibelen? Hva skulle da avgjøre hva som er sant? Andre mennesker som vi anser som ”mer kompetente” enn oss? Eller vi selv? I New age-bevegelsen er det populært å tenke seg at vi har en indre veileder som kan føre oss på veien, men hvordan skal vi vurdere kvaliteten på dette vi måtte føle inni oss?

Personlig er jeg ikke i tvil. For meg har Bibelen bevist sin troverdighet. Intet annet sted finner jeg Guds kjærlighet beskrevet slik at det kan bevege til hjertets omvendelse. Intet annet sted finner jeg Guds løfter om å lede meg helt frem beskrevet slik at jeg vanskelig kan vende ryggen til.

Jeg er ikke i tvil. Bibelen er Guds kjærlighetsbrev til oss.

